

ר' עובדיה מברטנורא

שהגיע לעשרה טפחים התחתונים אין כאן איסורא דאורייתא, אפילו לא היה אגדו בידו שהרי לא נח ברה"ר, ומשני כגון שהיה שם כותל משופע, ונח הספר על בליטת הכותל של עשרה טפחים התחתונים, דהוי כאילו נח ברה"ר, ואם לא היה אגדו בידו הוי חיובא דאורייתא אם היה מביאו אצלו. ומתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, הגיע לעשרה טפחים מן הארץ הופכו על הכתב במה דברים אמורים בכותל משופע דנח אבל בכותל שאינו משופע גוללו אצלו, דברי רבי יהודה, שרבי יהודה אומר אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אצלו דבעינן הנחה ע"ג משהו: הופכו על הכתב. האותיות כלפי הכותל, שלא יהא מוטל כל כך בבזיון, ומניחו שם עד שתחשך: דבר משום שבות. כגון זה שאגדו בידו וליכא כי אם שבות דרבנן אם בא לגוללו אצלו, שאין חייב מן התורה אלא א"כ יצא הספר כולו מידו ונח ברה"ר ובא לעקרו מרה"ר

הופכו על הכתב באופן שהאותיות יהיו כלפי הכותל, שלא יהא מוטל בבזיון, ומניחו שם עד שתחשך. ואף על פי שראשו האחד עדיין בידו ומהתורה מותר להחזירו, חכמים אסרו, גזירה שמא ישמט כולו מידו ויחזירנו אצלו.

רבי יהודה אומר: אפילו אין הספר מסולק מן הארץ אלא כמלא מחט - גוללו אצלו הואיל ולא נח עדיין ברשות הרבים⁸⁵.

רבי שמעון אומר: אפילו אם ראשו האחד של הספר מונח בארץ עצמו - גוללו אצלו שאין לך דבר שאסור משום שבות עומד בפני כבוד כתבי הקודש וכאן, כיוון שראשו האחד של הספר בידו, אפילו שראשו השני מונח ברשות הרבים, אין זה איסור תורה אלא גזירת חכמים, ולכן מותר להחזירו במקום שיש חשש לבזיון כתבי הקודש:

משנה ד

זיז - בליטה שלפני חלון הבולט מהכותל על אוויר רשות הרבים, רחב ארבעה טפחים וגבוה עשרה טפחים מהקרקע, בני הבית נותנין עליו ונוטלין ממנו בשפת כי דין רשות היחיד עליו. עומד אדם ברשות היחיד ומטלטל חפץ ברשות הרבים ואין חשש שיכניסנו לרשות היחיד

ולהניחו ברה"י. ואין הלכה כר"ש: ד זיז. אבן או עץ הבולט מן הכותל על אוויר רה"ר גבוה עשרה טפחים מהקרקע של רשות הרבים: נותנין עליו. בני עליה, ונוטלים ממנו, שאויר רשות הרבים אינה הולכת אלא עד עשרה. ודוקא כלים הנשברים כגון כוסות וצלוחיות הוא דנותנים עליו. אבל כלים שאינם נשברים לא, דלמא נפלו ברה"ר ואתי לאתויינהו: עומד אדם ברה"י. בבית או על הגג, ונוטל חפץ כאן ומניח כאן ברה"ר, ואעפ"י שאין ראשו ורובו עומד ברה"ר במקום החפץ, ולא

ביאורים והרחבות

85. בגמרא (צח, ב) למדין, שכל המשנה היא שיטת רבי יהודה, וחסורי מחסרה והכי קתני: במה דברים אמורים (שמשגיג הספר לתוך עשרה טפחים מקרקע רשות הרבים אסור להחזירו לגג)? בכותל משופע, (ונח הספר על השיפוע, ולכן אסור להחזירו אצלו לרשות היחיד שהרי ראשו אחד נח ברשות הרבים), אבל בכותל שאינו משופע, אפילו פחות משלשה טפחים, גוללו אצלו, שרבי יהודה אומר: אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אצלו. מאי טעמא? דבעינן הנחה על גבי משהו.

ר' עובדיה מברטנורא

גזרינן שמא יביאנו אצל: ובלבד שלא יוציאנו. מד' אמותיו שהיה מונח בו: ה וישתין ברה"ר. דמפיק מרה"י לרה"ר. ואם השתין חייב חטאת. ואע"ג דבעינן עקירה מע"ג מקום שיש בו ד' על ד', השתן וכן הרוק הוה כמנוחים במקום שיש בו ד' על ד': משנתלש רוקו. והוא שנתעגל ונתהפך בפיו. ואין הלכה כר"י: ו וישתה ברה"ר. וה"מ בכלים שהם צריכין לו, דגזרינן דלמא אתי לאתויינהו, אבל בכלים שאין צריכין לו מותר, ואפילו לא הכניס ראשו ורובו ברה"ר: וכן בגת. לענין מעשר, שאם הכניס ראשו ורובו בגת שותה בלא מעשר דהוי שתיית עראי, וחזן לגת אינו רשאי לשתות בלא מעשר דהוי שתיית קבע: קולט. תופס, כלומר מקבל מן המים הנזחלים ושותה: המזחלה. כמין בנין מדרון עשוי סמוך לכותל שזחלין בו המים. ולהכי נקראת מזחלה שכל דבר המהלך ורוחש ע"ג הכותל או ע"ג קרקע נקרא זוחל כמה דאת אמר (דברים לב) זחלי עפר: למטה מעשרה טפחים.

שהוא עומד בה, וכן עומד אדם בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים וּמְטַלְטֵל בְּרִשׁוֹת הַיַּחֲדִיד, וּבְלִבָּד שֶׁכֶּשֶׁמְטַלְטֵל בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים יִזְהַר שֶׁלֹּא יוֹצִיא אֶת הַחֶפֶץ חוּץ מֵאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הַחֶפֶץ וַיַּעֲבֹר עַל אִסּוּר טַלְטוּל אַרְבַּע אַמּוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים:

משנה ה

לֹא יַעֲמֹד אָדָם בְּרִשׁוֹת הַיַּחֲדִיד וַיִּשְׁתֵּן בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, או בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים וַיִּשְׁתֵּן בְּרִשׁוֹת הַיַּחֲדִיד, וְכֵן לֹא יִרְוֶה מַרְשׁוֹת הַיַּחֲדִיד לְרִשׁוֹת הַרְבִּים וּלְהִפְךָ, שְׁדִינוּ כְּמוֹצִיא מַרְשׁוֹת לְרִשׁוֹת⁸⁶.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם מְשַׁנְתֵּלֶשׁ - נֹאסֵף רֶקֶן בְּפִיו, לֹא יִהְיֶה אַרְבַּע אַמּוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים עַד שִׁיחֹק לְפִי שֶׁהָרוֹק הַזֶּה נֹחֵשֵׁב כְּמִשָּׂא בְּפִיו, וְאִסּוּר לְהַעֲבִירוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים:

משנה ו

לֹא יַעֲמֹד אָדָם בְּרִשׁוֹת הַיַּחֲדִיד וַיִּשְׁתֶּה בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, וְכֵן לֹא יַעֲמֹד בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים וַיִּשְׁתֶּה בְּרִשׁוֹת הַיַּחֲדִיד בַּשַּׁבָּת, גִּזְרִיהָ שֶׁמֵּא יִכְנִיס או יוֹצִיא אֶת הַכֹּלִי לְרִשׁוֹת שְׁלוֹ, אֲלֵא אִם כֵּן הִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ לְמִקּוֹם שֶׁהוּא שׁוֹתֶה.

וְכֵן הַדִּין בְּגַת לְעֵנִיין מַעֲשָׂרוֹת, שֶׁאִם הִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּגַת מוֹתֵר לוֹ לְשִׁתּוֹת יַיִן מִבְּלִי לְעֶשֶׂר, שִׁזּוֹ שְׁתִּיית עֵרָאִי (רֵאָה מַעֲשָׂרוֹת ז, ד), אֲךָ הַשׁוֹתֶה חוּץ לְגַת חַיִּיב לְעֶשֶׂר, שִׁזּוֹ שְׁתִּיית קִבְעָה.

קוֹלֵט אָדָם הַעוֹמֵד בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים אֶת הַמִּים

הַיוֹצֵאִים מִן הַמְּזַחֲלָה - מַרְזַב הַמְּשׁוֹךְ לְמַטָּה מִן הַגֵּג לְאוֹרֶךְ הַכּוֹתֵל, שֶׁמִּי הַגִּשְׁמִים זֹחֲלִים בו, כְּשֶׁהַמִּים בְּאוֹיֵר רִשׁוֹת הַרְבִּים לְמַטָּה מֵעֶשְׂרָה טַפְחִים מִן הָאָרֶץ.

ביאורים והרחבות

86. בגמרא (צט, א) שואלין: והא בעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ארבעה וליכא (והרי אין ארבעה טפחים על ארבעה טפחים בפה ובשלפוחית שמשם הרוק והשתן נעקר)? והשיבו: מחשבתו משויא ליה (מחשבה זאת כ -) מקום, ארבעה על ארבעה. דאי לא תימא הכי, הא דאמר רבא: זרק ונח בפי הכלב או בפי הכבשן - חייב חטאת, והא בעינן הנחה על גבי מקום ארבעה וליכא? אלא מחשבתו משויא ליה מקום, הכי נמי מחשבה משויא לה מקום.